

Voortgangsrapportage PRT Migratie & Integratie Gelderland

15 december 2025

1. Inleiding

In Gelderland werken gemeenten samen met het COA gestaag aan de wettelijke taak om duurzame opvangvoorzieningen voor asielzoekers te realiseren. Hierover vindt periodiek bestuurlijke afstemming plaats aan de provinciale regietafel Migratie & Integratie Gelderland (PRT), waaraan naast de colleges van B&W en het COA ook Gedeputeerde Staten deelnemen. Daarnaast wordt door gemeenten voorzien in de tijdelijke opvang van ontheemden uit Oekraïne en uitvoering gegeven aan de wettelijke taak om asielzoekers aan wie een verblijfsvergunning is verstrekt ('statushouders') te huisvesten. Ook hierover vindt aan de PRT Gelderland bestuurlijke afstemming plaats. Het langere termijn doel dat de samenwerkende partijen in Gelderland daarbij voor ogen hebben is om, zoals in de Uitvoeringsagenda flexibilisering asielketen¹ is afgesproken, te komen tot een stabiel en duurzaam opvanglandschap waarin de asiel- en migratieketen kan stromen. Een heldere governance met een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen alle betrokken partijen en met erkenning en steun voor ieders rol zien wij daarin als essentieel.

In deze voortgangsrapportage maken we als PRT een tussenbalans op van de uitvoering van de eerste cyclus van de Spreidingswet en de realisatie en voortgang van het beschikbaar stellen van het aan Gelderland toebedeelde aantal asielopvangplaatsen. Daarbij doen wij ook verslag van de invulling van de opvangopgave voor ontheemden uit Oekraïne en de huisvesting van statushouders, waarover bestuurlijke afstemming aan de PRT plaatsvindt.

Tevens blikken wij vooruit naar de voorliggende periode, waarin de Spreidingswet een tweede cyclus ingaat en er mogelijk een en ander aan wet- en regelgeving rondom de huisvesting van statushouders verandert. Ook de aangekondigde langere termijn plannen van het demissionaire kabinet met betrekking tot de opvang en terugkeer van ontheemden uit Oekraïne nemen wij hierin mee.

Specifiek willen wij daarbij aandacht vragen voor de uitdagingen waarmee gemeenten, COA en provincie in Gelderland zich zien geconfronteerd en welke verwachtingen wij hebben van het Rijk als stelselverantwoordelijke overheid.

Wij sluiten deze voortgangsrapportage dan ook af met enkele oproepen aan het nieuw te vormen kabinet en geven daarbij enkele suggesties vanuit Gelderland mee.

2. De Gelderse opgaven

Asielopvang

In het herziene Verdeelbesluit Gelderland 2024 van 08 december 2025 is bepaald dat de Gelderse gemeenten uiterlijk 31 december 2026 totaal 13.891 plekken voor asielopvang beschikbaar moeten te stellen, waarvan 1.060 plekken voor AMV.

¹ [Uitvoeringsagenda flexibilisering asielketen, 3 april 2024](#)

Deze opgave is dit verdeelbesluit vertaald in een wettelijke taakstelling per gemeente. Het verdeelbesluit inclusief de wettelijke taakstelling per gemeente in Gelderland is opgenomen in bijlage 1.

Opvang Oekraïners

Het kabinet heeft gemeenten ook verzocht te voorzien in de behoefte aan opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne. In Gelderland gaat het in totaal om 13.888 gemeentelijke opvangplekken, te realiseren per 1 oktober 2026², verdeeld over drie regionale samenwerkingsverbanden van gemeenten die elk de functie van regionaal centrum voor vluchtelingenspreiding (RCVS) hebben: Noord Oost Gelderland, Gelderland Midden en Gelderland Zuid.

Huisvesting statushouders

Het kabinet stelt elk half jaar het aantal statushouders vast dat iedere gemeente het komend half jaar moet huisvesten. De wettelijke taakstelling van alle gemeenten in Gelderland samen in de eerste helft van 2025 bedroeg 1.798 te huisvesten statushouders. De taakstelling voor de tweede helft van 2025 bedraagt in totaal 1.555 te huisvesten statushouders. De taakstelling voor de eerste helft van 2026 bedraagt 1.798 te huisvesten statushouders.

3. Tussenstand

Asielopvang

De Gelderse gemeenten hebben per 1 december 2025 samen 9.002 asielopvangplekken gerealiseerd, waarvan 551 opvangplekken voor AMV. Dat is bijna 65% van de taakstelling conform het herziene verdeelbesluit. Het realisatiepercentage opvangplekken voor asielzoekers (regulier) bedraagt 66% en 52% voor AMV.

Het totaal aantal gerealiseerde asielopvangplekken onder beheer van het COA - exclusief AMV - bestaat uit 5.064 reguliere opvangplekken (5 jaar of langer) en 3.403 noodopvangplekken (korter dan 5 jaar). Voor enkele gemeenten geldt dat de noodopvang voor nareizigers die op dit moment is gerealiseerd in de realisatiecijfers die door het COA zijn verstrekt zijn meegenomen. Daarnaast zijn in totaal 535 opvangplekken onder gemeentelijk beheer gerealiseerd, deels voor een periode langer dan vijf jaar.

In enkele gemeenten is er sprake van 'werk in uitvoering'. Hier vinden momenteel nog concrete werkzaamheden plaats om binnen de huidige cyclus van de Spreidingswet nog asielopvangplekken beschikbaar te stellen, waarvan een deel uit reguliere opvang en een deel uit noodopvang bestaat. Dit leidt tot een verdere toename van het aantal asielopvangplekken (zowel regulier als AMV) per 1 februari 2026.

In enkele gemeenten vindt nog besluitvorming plaats over de concrete invulling en realisatie van de huidige wettelijke taakstelling. Onzeker is of dit aantal beschikbaar te stellen opvangplaatsen nog binnen de uitvoeringstermijn van de huidige cyclus van de Spreidingswet (uiterlijk op 31 december 2026) kan worden gerealiseerd. Naast de reeds bestaande concrete plannen voor realisatie van asielopvangplekken vanaf 1 januari 2027, zal de realisatie van een deel van de

² TK-brief Actuele situatie asielketen en Oekraïense ontheemden

provinciale opgave daarmee worden opgeschoven naar de tweede wetcyclus (2027-2028). Een overzicht van het aantal gerealiseerde asielopvangplekken in Gelderland en een prognose van de toe- en afname in de komende periode, uitgesplitst naar de zeven subregio's en inliggende gemeenten is opgenomen in bijlage 2.

Opvang Oekraïners

In Nederland zijn volgens opgave van de Rijksoverheid (november 2025) ruim 130.000 ontheemden uit Oekraïne ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) die op grond van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) bescherming krijgen. In Gelderland worden op dit moment (peildatum 1 december 2025) 13.019 ontheemden opgevangen in gemeentelijke opvangvoorzieningen. Hiermee wordt invulling gegeven aan ruim 93% van de provinciale opgave. Daarnaast bieden particulieren in Gelderland op dit moment opvang aan 2.231 Oekraïense ontheemden.

De verwachting is dat de opvangcapaciteit voor ontheemden uit Oekraïne in Gelderland in de komende periode stabiel blijft. Zo worden in gemeenten nog nieuwe gemeentelijke opvanglocaties geopend of uitgebreid en worden bestaande opvanglocaties waar mogelijk verlengd, maar ook samengevoegd of gesloten.

Huisvesting statushouders

In de eerste helft van 2025 hebben de gemeenten in Gelderland gezamenlijk in totaal 1.797 statushouders³ gehuisvest. Daarmee is nagenoeg voldaan aan de opgetelde taakstellingen van alle gemeenten in Gelderland samen. De achterstand bedroeg in totaal 1.310 nog te huisvesten statushouders.

In de tweede helft van 2025 hebben de Gelderse gemeenten samen tot en met november 1.735 statushouders gehuisvest. Daarmee is bijna 100% van de opgetelde taakstellingen van alle gemeente in Gelderland al gerealiseerd. Ook zijn de achterstanden in meerdere gemeenten teruggebracht of weggewerkt.

4. Ervaringen in Gelderland

De realisatie van de asielopvangopgave in Gelderland vordert gestaag, maar kenmerkt zich door grote verschillen tussen subregio's en gemeenten. Hetzelfde beeld geldt ook voor de opvangopgave voor ontheemden uit Oekraïne, al zijn de onderlinge verschillen tussen de regionale samenwerkingsverbanden minder groot. Ten aanzien van de huisvesting van statushouders blijft, ondanks de realisatie van de taakstellingen, er sprake van een stagnatie in de uitstroom uit de asielopvangvoorzieningen naar reguliere huisvesting in gemeenten.

Over de gehele linie blijft - in lijn met het landelijke beeld - de druk op de asiel- en migratieketen ook in Gelderland onverminderd hoog. Hieronder noemen wij per opgave achtereenvolgens de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de mate en het tempo waarin in Gelderland uitvoering wordt gegeven aan de Spreidingswet en de realisatie van het aantal toebedeelde asielopvangplaatsen, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en in de doorstroom en uitstroom van statushouders uit de asielopvangvoorziening naar (tijdelijke) huisvesting.

³ [Overzicht huisvesting vergunninghouders Rijksoverheid, 1 december 2025](#)

Asielopvang

- Het maken van bestuurlijke afspraken tussen gemeenten over een gezamenlijke invulling van de asielopvangopgave komt in meerdere subregio's moeizaam tot stand. Veel gemeenten houden vast aan hun eigen wettelijke taakstelling en hebben (nog) geen uitruil- of vereveningsafspraken met regiogemeenten gemaakt; dit ook omdat gemeenten onvoldoende mogelijkheden zien om (veel) meer op een van de opgaven te realiseren.
- Het aanvankelijke Verdeelbesluit 2024, waarin meerdere gemeenten een 'restopgave' toebedeeld hebben gekregen, en het lang uitblijven van het herziene verdeelbesluit heeft hier zeker ook aan bijgedragen.
- Het ontbreken van actieve steun vanuit het kabinet aan gemeenten in de uitvoering van de wettelijke taak op grond van de Spreidingswet en de aankondiging door het kabinet van het voornemen tot intrekken van de Spreidingswet heeft in veel gemeenten geleid tot onduidelijkheid en een afwachtende houding en daarmee tot uitstel van (verdere) planvorming.
- Onder invloed van protesten in de samenleving, soms geïnitieerd of aangemoedigd vanuit de landelijke politiek, komen plannen van colleges van B&W om uitvoering te geven aan de wettelijke taakstelling in de besluitvorming in gemeenteraden niet verder of in de vertraging. Ook het hierboven genoemde ontbreken van actieve steun van het kabinet aan lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers draagt hieraan bij.
- De wetscyclus van twee jaar is zeer kort om duurzame asielopvang te kunnen realiseren. Met name het zorgvuldig doorlopen van bestuurlijke besluitvormingsprocessen, participatietrajecten en ruimtelijke procedures vraagt vaak meer tijd. In een groot aantal delen van Gelderland blijken stikstof, flora en fauna en netcongestie ware "showstoppers". Dit maakt tijdrovende en dure onderzoeken noodzakelijk met vaak een onzekere uitkomst, waarbij beoogde locaties alsnog afvallen of plannen moeten worden herzien.
- Meerdere gemeenten hebben, veelal ingegeven door kaders vanuit de raad en maatschappelijk draagvlak, de wens om opvang kleinschalig te organiseren. Het COA kan hier vanuit o.a. financiële en organisatorische aspecten maar beperkt in voorzien. In Gelderland hebben enkele gemeenten inmiddels een Duurzame gemeentelijke Opvang (DGO) gerealiseerd. Met name kleinere gemeenten zijn terughoudend in het in eigen beheer ontwikkelen en exploiteren van opvanglocaties. Als gevolg hiervan komen initiatieven voor kleinschalige opvang niet overal goed van de grond.
- Geconstateerd wordt dat er sprake is van ontoereikende en kortlopende, veelal incidentele financieringsarrangementen t.a.v. het realiseren van langjarige opvang- en huisvestingsvoorzieningen. Mede hierdoor wordt in de praktijk eerder gekozen voor het realiseren van dure en tijdelijke noodopvang (korter dan 5 jaar) en leidt dit niet tot meer structurele duurzame opvangplekken.
- Door het ontbreken van een stabiel en duurzaam opvanglandschap, moet COA elk jaar tienduizenden tijdelijke opvangplekken opbouwen en afbouwen. COA en gemeenten gaan daardoor jaarlijks vele malen door dit proces. Dit leidt ook in Gelderland zowel bij gemeenten, als bij provincie en zeker ook bij COA tot grote druk op de organisatie en daarmee tot een langere procesgang.

Opvang Oekraïners

- Ook voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne geldt dat bij veel gemeente de 'rek' er uit is. De mogelijkheden voor het openen van opvanglocaties zijn vrijwel uitgeput. Ook de verschuiving van de opvang van het staatsnoodrecht naar de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (Tw OEK) heeft met zich meegebracht dat andere, langere procedures moeten worden doorlopen om opvanglocaties in gebruik te kunnen nemen.
- De bezettingsgraad van gemeentelijke opvangvoorzieningen is structureel hoog: regelmatig kan geen plek meer kan worden gevonden voor ontheemden die zich bij gemeenten melden.
- Rechterlijke uitspraken die gemeenten verplichten om ontheemden uit Oekraïne die zich bij gemeenten melden onderdak te verlenen, terwijl er sprake is van een inspanningsverplichting, leiden bij veel gemeenten tot radeloosheid. De VNG heeft bij de minister van Asiel en Migratie de noodklok geluid en gevraagd maatregelen te nemen. Onder meer om te komen tot een prioritering en een centrale registratie van ontheemden.
- Het wegvallen van een landelijke 'hub' en ontbreken van een centrale registratie maakt dat gemeenten geen goed inzicht hebben in de samenstelling van de op te vangen doelgroep. In afwachting van nadere landelijke maatregelen hanteren gemeenten in Gelderland een eigen 'deurbeleid' waarbij prioriteit wordt gegeven aan de meest kwetsbare doelgroep.
- Gemeenten hebben ontoereikende zorg- en opvangmogelijkheden voor overlastgevende ontheemden met in veel gevallen ook een achterliggende psychosociale en/of verslavingsproblematiek en kunnen hierdoor in onvoldoende mate voldoen aan de 'zorgplicht' die samenhangt met de verantwoordelijkheid voor de opvang. Daar waar de minister op grond van de Tw OEK zorgdraagt voor de beschikbaarheid van medische zorg voor ontheemden is de ervaring van gemeenten echter dat de personele inzet en de kosten van gemeenten die hierin moeten voorzien in een aantal gevallen hoger zijn dan redelijkerwijs van gemeenten mag worden verwacht.
- Door de minister is geconstateerd dat aanvullend handelingsperspectief gewenst is, met name als het gaat om (gewelds)incidenten en complexe zorgcasuïstiek rond bijvoorbeeld verslavingsproblematiek en heeft aangekondigd om adequaat in te grijpen bij overlastsituaties en nieuwe maatregelen te verkennen die gemeenten ondersteunen bij de preventie en aanpak van overlast in de gemeentelijke opvang (Verzamelbrief opvang Oekraïne, 4 juli 2025). Wij zien dat gemeenten zich in toenemende mate geconfronteerd zien met deze problematiek en dringend behoefte hebben aan dit aanvullend handelingsperspectief. Dit is essentieel om opvang werkbaar te houden en om het draagvlak in de omgeving te behouden.
- De bestaande bekostigings- en financieringsarrangementen zijn onvoldoende toegerust op de hierboven genoemde problematiek en ook kortdurend, waardoor het voor gemeenten lastig is om langjarige afspraken en overeenkomsten aan te gaan.
- Met de invoering van de Tw OEK en het vaststellen van het Bestuurlijk Afsprakenkader opvang ontheemden uit Oekraïne 2024 loopt de bestuurlijke lijn rondom de opvang van ontheemden uit Oekraïne van de LRT naar de PRT's (en in Gelderland naar de onderliggende subregionale regietafels). De operationele lijn loopt van het Landelijk Centrum Vluchtelingenspreiding (LCVS) naar de regionale centra voor vluchtelingenspreiding (RCVS'en), die in

veel gevallen is ondergebracht bij de veiligheidsregio's. Onze ervaring is dat vraagstukken ten aanzien van het Lange Termijn Beleid OEK (o.a. overgang naar Participatiewet) vanuit het ministerie vooral via de operationele lijn worden ingebracht en daarmee niet adequaat worden geadresseerd.

Huisvesting statushouders

- De taakstelling 2025-I is neerwaarts bijgesteld. Veel gemeenten in Gelderland hebben hun taakstelling (nipt) gehaald. Vrijwel overal is er echter sprake van blijvend grote druk op uitstroommogelijkheden vanwege beperkte voorraad aan vrijkomende sociale huurwoningen en stagnatie in de bouw van nieuwe sociale huurwoningen (o.a. door stikstofproblematiek).
- In Gelderland zijn gemeenten en woningcorporaties met elkaar in overleg over oplossingen door middel van woningdelen en woningsplitsen en tijdelijke huisvesting. Hiermee kunnen met name alleengaande statushouders sneller (tijdelijk) worden gehuisvest, veelal in afwachting van nareizigers. Dit heeft ertoe geleid dat in toenemende mate woningen worden gesplitst, niet uitsluitend maar zeker ook ten behoeve van de huisvesting van statushouders.
- Om versnelling aan te brengen in het huisvesten van statushouders heeft de provincie een bestuurlijk aanjager aangesteld. Dit heeft bijgedragen aan het nemen van maatregelen door gemeenten en woningcorporaties (o.a. woningdelen en woningsplitsen), een hogere inzet van door het Rijk beschikbaar gestelde financiële regelingen (o.a. HAR+) en het delen van 'best practices'.
- Wij zien dat het wetsvoorstel t.a.v. het verbod op voorrang huisvesten statushouders in sociale huurwoningen, dat momenteel ter behandeling voorligt in de Tweede Kamer, er enerzijds toe leidt dat gemeenten achterstanden actief wegwerken terwijl anderzijds gemeenten juist een afwachterende houding aannemen. De verwachting van gemeenten is dat het instellen van dit verbod de uitstroom van statushouders uit asielopvanglocaties niet zal bevorderen, maar eerder verder zal doen stagneren.
- In het najaar van 2025 is de instroom van nareizigers toegenomen. Daar waar het COA de eerste opvang van nareizigers verzorgt opdat gemeenten de tijd krijgen om passende woonruimte te realiseren, is dit vanwege een structureel tekort aan opvangplekken veelal niet meer mogelijk. Dit betekent dat nareizigers die aankomen, niet meer altijd direct een opvangplek krijgen aangeboden. Dit leidt er in de praktijk toe dat nareizende familieleden bij hun referent onderdak zoeken. In meerdere Gelderse gemeenten heeft dit geleid tot onverwachte en onwenselijke situaties, bijvoorbeeld omdat woningen niet geschikt zijn voor huisvesting van een gezin. Ook leidt dit tot afname van het zorgvuldig opgebouwde draagvlak bij buurtbewoners.

5. Ontwikkelingen

De asielopvangketen zit verstopt. Om de keten weer te laten stromen en te komen tot een duurzaam en stabiel opvanglandschap, zoals met de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen wordt nagestreefd, zijn effectieve en uitvoerbare maatregelen nodig. Het (demissionaire) kabinet heeft daartoe in de afgelopen periode enkele voornemens kenbaar gemaakt en maatregelen aangekondigd en tevens enkele concrete stappen gezet. Deze hebben tot op heden nog niet geleid tot vigerende wet- en regelgeving.

Wij schetsen hier enkele ontwikkelingen die van invloed zijn voor de opgaven waar gemeenten zich, samen met het COA, provincie en maatschappelijke partners zoals woningcorporaties voor gesteld zien, en waarover bestuurlijke afstemming aan de PRT Gelderland plaatsvindt.

Asielinstroom en asielopvang

- Om de instroom van asielzoekers te beperken heeft de Tweede Kamer op 3 juli jl. de wetsvoorstellen *Asielnoodmaatregelenwet* en de *Wet invoering twee statusstelling* aangenomen, ondanks kritiek op de effectiviteit en uitvoerbaarheid. Medeoverheden en uitvoeringsorganisaties verwachten dat de invoering van beide wetten leidt tot extra werkdruk bij de IND en de rechtelijke macht en dat de druk op de asielketen bij invoering van de wetten eerder toe dan afneemt. Dit heeft directe gevolgen voor de doorstroom van asielzoekers naar huisvesting en op de begeleiding in het inburgeringsproces.
- Op 12 juni 2026 treedt het *EU Asiel- en migratiepact* in werking. Dit pact moet ertoe leiden dat de instroom van asielzoekers in de Europese unie, en daarmee ook in Nederland, afneemt en het aantal op te vangen asielzoekers meer evenwichtig over de lidstaten wordt verdeeld.
- In zijn advies over het *wetsvoorstel Uitvoerings- en implementatiewet EU Asiel- en migratiepact* van 22 oktober jl. heeft de Raad van State gewezen op de uitvoeringslasten van het pact en op de risico's voor extra lasten voor de uitvoering en de rechtspraak. De verwachte extra uitvoeringslasten hebben directe gevolgen voor de benodigde capaciteit van uitvoeringsorganisaties, in het bijzonder de IND.
- Vanuit het EU Asiel- en migratiepact worden ook de regels (o.a. *Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen 2022*) aangepast voor asielzoekers om te werken. Een snellere toegang voor asielzoekers tot de arbeidsmarkt draagt bij aan een vroegtijdige en succesvolle integratie. Op meerdere plekken in Gelderland wordt hiermee volop geëxperimenteerd, waaronder in de Achterhoek. Hier wordt door de regio samen met het COA en het ministerie van SWZ de pilot "Snelle start voor asielzoekers" uitgevoerd. De in het Besluit voorgestelde veranderingen vragen – mede gelet op de reacties vanuit o.a. de VNG op de internetconsultatie – nog de nodige uitwerking, willen deze ook in de praktijk het beoogde effect sorteren.
- In de TK-brief Actuele situatie asielketen en Oekraïense ontheemden van 26 september jl. is de *COA capaciteitsbehoefte* op basis van de Meerjaren Productie Prognose 2025 (MPP-2025) vastgesteld op *88.000 opvangplekken op 1 januari 2027*, waarvan het aantal benodigde opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) op die datum 5.600 is. Dit betekent een neerwaartse bijstelling ten opzichte van de MPP 2024-II, maar nog steeds een zeer substantiële behoefte aan opvangplekken. Daarmee blijft

de noodzaak om binnen de uitvoeringstermijn van de huidige en komende cyclus van de Spreidingswet te voorzien in (duurzame) opvangplekken onverminderd hoog.

- Het (demissionaire) kabinet heeft aangegeven de *Spreidingswet* te willen intrekken, maar heeft daartoe nog geen concrete stappen gezet. Medeoverheden en uitvoeringsorganisaties hebben aangegeven dat – als gemeenten niet meer verplicht zijn om asielopvangplekken mogelijk te maken – de opvangketen verder vastloopt en het COA nog steeds dure noodopvang en crisisopvang moet zien te regelen en te bekostigen. We hebben gezien dat enkel het voornemen om de Spreidingswet in te trekken er al toe heeft geleid dat gemeenten plannen voor het realiseren van asielopvangplekken hebben uitgesteld, aangehouden of zelfs hebben ingetrokken.
- De *langjarige financiering* van het COA staat onder druk als gevolg van het ontbreken van een stabiele meerjarige begroting voor asielopvang. De voorgestelde afbouw van de financiering biedt geen solide basis voor het maken van langjarige bestuursovereenkomsten tussen COA en gemeenten over het realiseren van duurzame opvangplekken (5 jaar of langer). Ook is de beschikbare personele en organisatorische capaciteit van het COA niet in evenwicht met de opgave waar het COA voor staat.
- De verlaging van de subsidie van Vluchtelingewerk Nederland heeft impact op de begeleiding van asielzoekers en statushouders in de asielopvang. Dit vertaalt zich onder meer in een focus op begeleiding in de asielprocedure, het terugbrengen van de fysieke aanwezigheid van Vluchtelingenwerk op opvanglocaties en het stopzetten van de ondersteuning bij gezinshereniging in de AZC's. Partijen voorzien hierdoor een toenemende druk op de IND, sociale advocatuur en sociaal raadsliedenwerk en hogere kosten voor gemeenten (lokaal gefinancierde loketten)

Opvang Oekraïners

- In lijn met de MPP is een prognose opgesteld voor het aantal BRP-registraties van ontheemden uit Oekraïne tot het einde van 2026. *De opvangopgave per 1 oktober 2026 is 109.000 plekken.* Voor de verdeling van het aantal plekken over de regio's wordt vastgehouden aan de verdeelsleutel zoals eerder vastgesteld door het Veiligheidsraad. Voor de gemeenten in Gelderland betekent dit dat de opvangopgave vooralsnog ongewijzigd blijft en daarmee de druk op het realiseren van extra gemeentelijke opvangplekken hoog blijft, bovenop de druk op de reeds bestaande gemeentelijke opvangcapaciteit.
- Hoewel deze opgave een inspanningsverplichting voor gemeenten betreft, is in een recente rechterlijke uitspraak bepaald dat de betreffende gemeente ontheemden uit Oekraïne opvang moet bieden, ook al is de gemeentelijke opvang vol. In afwachting van de door de minister aangekondigde maatregelen om te komen tot een *nadere prioriteitsstelling in de opvang van ontheemden uit Oekraïne* stellen gemeenten, ook in Gelderland, op grond van art.15 van de RooO voorlopig een eigen 'wachtlister' met prioritering c.q. 'deurbeleid' op.
- De *Richtlijn tijdelijke bescherming (RTB)* is verlengd tot 4 maart 2027. Aan de PRT Gelderland is een presentatie gegeven van het voorgestelde *lange termijnbeleid OEK*, waarover de Tweede Kamer in de verzamelbrief van 28 november jl. door het kabinet is geïnformeerd. Een belangrijke vraag is hoe de ontheemden in de transitieperiode van onderdak te voorzien. Het kabinet werkt aan een aanpak voor de overgang van opvang naar huisvesting. Deze

aanpak zal in samenwerking met gemeenten en woningcorporaties worden uitgewerkt. Gemeenten hebben behoefte aan duidelijkheid om zich hierop tijdig voor te bereiden.

Huisvesting statushouders

- Het demissionaire kabinet heeft het wetsvoorstel Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders voor de landelijke verkiezingen naar de Tweede Kamer gestuurd. De kamer, inmiddels in nieuwe samenstelling, zal dit wetsvoorstel naar verwachting binnenkort in behandeling nemen. In dit wetsvoorstel wordt onder meer geregeld dat statushouders geen voorrang meer mogen krijgen bij de toewijzing van een sociale huurwoning.
- De verwachting is dat is dat – als dit wetsvoorstel van kracht wordt – de doorstroming van statushouders uit AZC's nog verder stagneert en meer opvangplekken nodig zijn⁴. Gemeenten wordt hierdoor de mogelijkheid ontnomen om te voldoen aan hun wettelijke huisvestingstaakstelling. Alternatieve huisvestingsoplossingen zijn voorlopig niet voorhanden.
- Daarnaast ligt het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ter behandeling voor aan de Eerste Kamer, nadat de Tweede Kamer hiermee voor de zomer heeft ingestemd. Inmiddels zijn t.b.v. het versnellen van de uitstroom van statushouders uit AZC's meerdere regelingen van kracht.
- Naast de Bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders in doorstroomlocaties is de regeling 'stimuleren uitstroom vergunninghouders uit de asielopvang 2025' (HAR+ regeling) na de zomer van start gegaan. De provincie Gelderland heeft een projectleider aangesteld ter ondersteuning van de gemeenten bij hun HAR+= aanvragen.
- Onduidelijk is of de instroom van nareizigers die mede als gevolg van het wegwerken van achterstanden door de IND is toegenomen, zich in de huidige aantallen blijft voortzetten en voor hoe lang. Bij een verhouding van gemiddeld vijf nareizende gezinsleden per referent legt dit een grote druk op de beschikbare woningvoorraad en blijven nu tijdelijk ingerichte opvanglocaties voor langere tijd nodig en blijft de uitstroom van statushouders uit asielopvanglocaties verder achter.

Samenvattend

Een breed gedeelde verwachting is dat veel van de maatregelen, die het demissionaire kabinet in voorbereiding en voor ogen heeft, de asiel- en opvangketen verder zullen verstoppen in plaats van ontstoppen.

De conceptwetsvoorstellen en beleidsvoornemens lijken vooral te zijn gebaseerd op wensen en verwachtingen en minder op effectanalyses en uitvoeringstoetsen. Onduidelijk is daarmee in hoeverre de gewenste effecten naar verwachting ook zullen worden bereikt. Daarbij blijft een langjarig perspectief van toereikende en structurele financiering van COA én gemeenten nog onhelder en ongewis, terwijl duidelijk is dat het zwaartepunt van de uitvoering van de door het kabinet voorgestelde maatregelen met name bij die partijen komt te liggen.

De onderlinge verwevenheid van de verschillende migratieopgaven binnen de asielketen (asielopvang, opvang van ontheemden uit Oekraïne (en de transitie en inzet op geleidelijke terugkeer) en de huisvesting van statushouders), de relatie

⁴ Consultatierapport nav wetsvoorstel Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders.

met de huisvesting van andere bijzondere aandachtsgroepen (o.a. arbeidsmigranten, spoedzoekers) maken dat er langzaam een verschuiving waarneembaar is van acute 'crisisgerichte' aanpak naar inbedding in de bredere woonopgave. Acute noodopvang blijft helaas nog nodig, maar de verstopping in de keten doet zich met name voor in de doorstroom van asielzoekers met een verblijfsstatus en ook ontheemden uit Oekraïne vanuit opvang naar (tijdelijke) huisvesting.

Nu de coalitieonderhandelingen om te komen tot een nieuw kabinet in volle gang zijn is nog onduidelijk of een nieuw te vormen kabinet de wetsvoorstellen en beleidsvoornemens van het zittende demissionaire kabinet in de huidige vorm zal doorzetten en zo ja, of deze door het nieuwe parlement worden aangenomen en wanneer. In elk geval blijven er voldoende uitdagingen waarin het van belang is deze om gezamenlijk als gemeente, provincies en Rijk, inclusief uitvoeringsorganisaties, als *één overheid* op te pakken. De Uitvoeringsagenda flexibilisering asielketen vormt daarbij nog steeds een vertrekpunt. De partijen aan de PRT Gelderland blijven vanuit dat vertrekpunt met elkaar werken aan een stabiel en duurzaam opvanglandschap waarin de asiel- en migratieketen kan stromen. Daarmee houden de partijen aan de PRT Gelderland vast aan de ingeslagen koers en het realiseren van de opgaven en de ambities, zoals verwoord in het Gelders plan asielopvang 2025-2026 en onderliggende subregionale plannen.

7. Oproep aan een nieuw kabinet

Vanuit de ervaringen waarover wij in deze rapportage verslag doen en de genoemde ontwikkelingen en de verwachte impact die deze hebben op de asiel- en migratieketen sluiten wij deze voortgangrapportage af met de oproep aan een nieuw kabinet om met spoed de asielketen op orde te brengen door onder meer:

- (In Europees verband) grip op migratie te houden en de instroom van migranten te reguleren teneinde op termijn te komen tot een stabiel en duurzaam opvanglandschap.
- De Spreidingswet in stand te houden, in elk geval tot het moment dat er voldoende structurele opvangplekken zijn gecreëerd ('ijzeren voorraad') en colleges en gemeenteraden van gemeenten, die de wettelijke taak hebben om opvangplekken mogelijk te maken, publiekelijk te steunen.
- De financiering en personele bezetting van het COA weer in overeenstemming te brengen met haar taken en verantwoordelijkheden en te zorgen voor duurzame en toereikende bekostiging van de opvangvoorzieningen.
- De IND te versterken zodat (achterstand) in de behandeling van asielaanvragen kan worden weggewerkt en nieuwe aanvragen tijdig kunnen afgehandeld.
- De doorstroom van Statushouders uit AZC's te bevorderen door uitvoerbare (doelgroepflexibele) regelingen en (tijdelijke) huisvestingsoplossingen voor statushouders en andere aandachtsgroepen mogelijk te maken en opvang daarbij nadrukkelijker als onderdeel van de woonopgave te beschouwen. Wij wijzen graag op enkele aansprekende en succesvolle voorbeelden in Gelderland en nodigen een nieuw kabinet uit hiervan kennis te nemen.

- Nadrukkelijker in te zetten op de terugkeer van ontheemden uit Oekraïne na stabilisering van de situatie in Oekraïne en het lange termijn beleid ten aanzien van de hulp bij terugkeer snel te vertalen naar concrete maatregelen zodat gemeenten zich hier tijdig en adequaat op kunnen voorbereiden.
- In de uitwerking van het Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen 2022 meer mogelijkheden te creëren voor asielzoekers, ondernemers en gemeenten om via het aangaan van werkrelaties bij te dragen aan een snellere inburgering en meer zelfredzaamheid alsook aan de (regionale) economie. De verschillende trajecten die in Gelderland lopen laten zien waar zich kansen en knelpunten voordoen en brengen we graag onder de aandacht.

Bijlagen

1. Beslissing op bezwaar verdeling asielopvangplekken Gelderland, d.d. 08 december 2025
2. Realisatie en prognose asielopgave Gelderland 2025-2026 (met doorkijk naar 2027)